

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 10. siječnja 2019.

Analiza presude

Mindek protiv Hrvatske

br. zahtjeva 6169/13

povreda čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju – pravo na mirno uživanje vlasništva

Odluke domaćih sudova da nastave postupak prodaje suvlasničkog dijela nekretnine podnositelja zahtjeva nakon što je on u cijelosti podmirio dug, samo da bi se naknadili troškovi ovršnog postupka, bile su očigledno nerazumne.

Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP), u Vijeću od 7 sudaca donio je dana 30. kolovoza 2016. presudu kojom je utvrdio da je podnositelju zahtjeva u ovršnom postupku povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva.

Radi naplate novčane tražbine ovrhovoditelja I.M., Općinski sud u Varaždinu donio je rješenje o ovrsi na suvlasničkom dijelu nekretnine podnositelja zahtjeva. Nakon određivanja vrijednosti nekretnine, sud je donio zaključak o prodaji i odredio prvu javnu dražbu radi prodaje nekretnine za 14. listopada 2010. S obzirom da na prvoj javnoj dražbi nije bilo zainteresiranih kupaca, sud ju je proglasio bezuspješnom i odredio drugu javnu dražbu u ožujku 2011. Na toj javnoj dražbi, kao jedini kupac nastupio je ovrhovoditelj I.M. koji je dao minimalnu zakonsku ponudu. Sud je zatim zaključio dražbu i utvrdio da je ovrhovoditelj ispunio uvjete da mu se dosudi nekretnina, a da će se rješenje o dosudi nekretnine dostaviti naknadno pisanim putem. U svibnju 2011. podnositelj je izvijestio sud da je u cijelosti platio glavnica i kamate te da je za podmirenje cjelokupnog duga preostao još samo iznos troškova ovršnog postupka. Zatražio je od suda donošenje odluke kojom će specificirati trošak ovršnog postupka. Sud nije donio odluku o njegovom prijedlogu, već je u studenome 2011. donio rješenje o dosudi kojim je ovrhovoditelju kao kupcu dosudio suvlasnički dio nekretnine podnositelja i na istom odredio upis prava vlasništva kupca. U rujnu 2012. sud je donio rješenje o namirenju u kojemu je specificirao troškove ovršnog postupka i odredio da se iz postignute kupoprodajne cijene namire navedeni troškovi, dok se ostatak iznosa vraća podnositelju zahtjeva. Drugostupanjski sud je odbio podnositeljeve žalbe protiv tih rješenja kao neosnovane, a Ustavni sud odbacio ustavne tužbe.

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije, podnositelj je prigovorio da su domaći sudovi u ovršnom postupku prodali njegov suvlasnički dio nekretnine radi namirenja duga koji je već platio. ESLJP je ispitivao prigovor podnositelja u kontekstu povrede prava na mirno uživanje vlasništva (članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju).

ESLJP je ocjenjivao jesu li odluke domaćih sudova da nastave s prodajom suvlasničkog dijela nekretnine podnositelja zahtjeva nakon što je on u cijelosti podmirio dug, samo da bi se

naknadili troškovi ovršnog postupka, bile u skladu s domaćim pravom i jesu li bile proizvoljne ili očigledno nerazumne.

ESLJP je istaknuo da je podnositelj zahtjeva uplatio dug u cijelosti 2. svibnja 2011. i da je sukladno članku 49. Ovršnog zakona (OZ) jedan od razloga za obustavu ovrhe prestanak tražbine na temelju koje je ovrha pokrenuta. Nadalje, kupac je postao vlasnik suvlasničkog dijela nekretnine tek nakon što je rješenje o dosudi postalo pravomoćno i nakon što je platio kupovninu. Oba ova uvjeta ispunjena su 7. ožujka 2012., dugo nakon druge javne dražbe. Stoga je nejasno zašto su domaći sudovi smatrali da je datum druge javne dražbe bio točka nakon koje se ovršni postupak više nije mogao obustaviti.

ESLJP je pridao posebnu važnost činjenici da je podnositelj zahtjeva, nakon što je u cijelosti platio glavni dug, izrazio spremnost za pokrivanje troškova ovršnog postupka te je pozvao domaći sud da specificira troškove postupka. Međutim, sud o tome nije donio odluku, nego je nastavio s prodajom i specificirao troškove tek godinu i četiri mjeseca kasnije, u odluci o raspodjeli prihoda od prodaje.

Ističući da je svrha prodaje na javnoj dražbi namirenje tražbine vjerovnika, ESLJP je smatrao da, od trenutka kada je podnositelj zahtjeva u cijelosti platio svoj dug, potreba za zaštitom interesa vjerovnika nije mogla opravdati ozbiljne štetne učinke koje je podnositelju nanijela odluka o nastavku prodaje suvlasničkog dijela nekretnine. Kao posljedica te odluke, podnositeljev suvlasnički dio nekretnine, koji je bio i njegov dom, prodan je njegovom vjerovniku za trećinu tržišne vrijednosti i to samo za pokriće troškova ovršnog postupka, a podnositelj i njegova supruga sada se suočavaju s iseljenjem iz svog doma u postupku razvrgnuća suvlasništva.

Zaključio je da čak i ako odluke domaćih sudova o nastavku prodaje suvlasničkog dijela nekretnine podnositelja zahtjeva, nakon što je on već podmirio glavni dug nisu bile proizvoljne, bile su očito nerazumne u specifičnim okolnostima ovog predmeta. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

S obzirom da podnositelj nije postavio zahtjev za naknadnu neimovinske štete, ESLJP mu nije dosudio tu naknadu. Podnositelju je dosuđeno 1.050,00 eura na ime troškova i izdataka.

Presuda je konačna 30. studenoga 2016.

Zastupnica RH pred Europskim sudom za ljudska prava podnijela je zahtjev za reviziju ove presude. Naime, tijekom izvršenja prvobitne presude došla je do saznanja da podnositelj zahtjeva i njegova supruga nisu živjeli u predmetnoj kući. U reviziji je tvrdila da se utvrđenje povrede od strane ESLJP-a u velikoj mjeri temeljilo upravo na pretpostavci da je, zbog sudske prodaje podnositeljevog udjela na kući, njemu i njegovoj supruzi predstojalo iseljenje iz njihovog doma. Ta se pretpostavka temeljila na izjavi zastupnika podnositelja zahtjeva koji je, podnoseći zahtjev za pravičnom naknadom, izjavio da podnositelj zahtjeva živi u predmetnoj kući od umirovljenja; da su kuća i okolno zemljište njegova jedina nekretnina u Hrvatskoj i da bi zbog sudske prodaje kuće on i njegova supruga na kraju postali beskućnici.

Međutim, ESLJP je smatrao da navedena činjenica, neživljenje podnositelja u predmetnoj kući, nije imala odlučujući utjecaj na donošenje presude (u smislu pravila 80. st.1. Poslovnika ESLJP-a), te da stoga revizija prvobitne presude nije potrebna. ESLJP je napomenuo da je ispitao ovaj predmet na temelju članka 1. Protokola br. 1, a ne članka 8.

Konvencije. Njegovo utvrđivanje povrede čl. 1. Protokola br. 1 temeljilo se na težini posljedica koje je prodaja imala za podnositelja zahtjeva, zbog čega je ta odluka bila očigledno nerazumna. ESLJP je naveo da se u razlozima za utvrđivanje povrede čl.1. Protokola br. 1, na kuću podnositelja zahtjeva upućuje kao na njegov dom u stavku 85. prvobitne presude, iz čega slijedi da država nije postigla poštenu ravnotežu između cilja koji se želio postići i primijenjene mjere prvenstveno zbog nerazmjernosti između vrijednosti kuće i vrijednosti duga. Nadalje, ESLJP je obrazložio svoj stav time da se u stavku 85. prvobitne presude ne poziva na činjenicu da je podnositelj zahtjeva svakodnevno živio u predmetnoj kući, već na činjenicu da je to bio njegov dom. Isto tako, u njemu se ne navodi da će podnositelj zahtjeva i njegova supruga postati beskućnici, već da im predstoji iseljenje iz njihovog doma, a podrazumijeva se da osoba može biti iseljena i u odsutnosti. ESLJP je smatrao da je podnositelj zahtjeva zadržao dovoljnu neprekinutu vezu s predmetnom kućom da bi se ona smatrala njegovim „domom“ u smislu Konvencije.

ESLJP je odbio zahtjev za reviziju presudom od 11. rujna 2018., koja je postala konačna 11. prosinca 2018.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUCA LEMMENZA

Sudac Lemmens je smatrao da većina temelji svoje mišljenje na pogrešnom razumijevanju svrhe ovršnog postupka i podcjenjivanju pravnih posljedica prodaje na javnoj dražbi prema hrvatskom ovršnom pravu.

Istaknuo je da glavni cilj ovršnog postupka nije izvršiti ovrhu na imovini ovršenika, nego prisiliti ovršenika da plati svoj dug prije nego što njegova imovina postane predmet ovrhe. Ako se ne može izbjeći prisilna prodaja ovršenikove imovine, moraju se uzeti u obzir i interesi kupca koji zahtijevaju zaštitu na temelju čl. 1. Protokola br. 1. Smatra da se većina sudaca usredotočila isključivo na položaj podnositelja zahtjeva kao ovršenika, a zanemarila obveze države u vezi s imovinskim pravima I.M.-a, ovrhovoditelja i kupca.

Naveo je da većina sudaca ESLJP-a smatra da je nastavak ovršnog postupka bio očigledno nerazuman nakon što je podnositelj zahtjeva podmirio dug 2. svibnja 2011. i ne pridaje presudnu važnost činjenici da je 17. ožujka 2011. godine održana druga javna dražba. Međutim, prema domaćim sudovima to je bio trenutak nakon kojeg nema povratka. Bez obzira na trenutak kad je kupac trebao zakonski postati vlasnik suvlasničkog dijela na nekretnini, on je taj dio kupio na dražbi i od tog je trenutka imao prava kao kupac suvlasničkog dijela, na temelju kojih je u najmanju ruku mogao legitimno očekivati da će u stvarnosti primiti taj suvlasnički dio po uplati kupovnine.

Način na koji je postupak uređen OZ ostavlja ovršeniku dostatnu mogućnost da namiri dug do druge dražbe javne dražbe, ali kad se ona održi i kad se utvrdi da kupac zadovoljava uvjete za dosudu imovine, za ovršenika je predmet zaključen. Odluke koje sudovi donesu nakon dražbe samo su provedba ili 'tehničke' presude kojima je cilj formalno okončati postupak. Naveo je kako većina sudaca koji su donijeli presudu opetovano izjavljuje da je sud nakon druge javne dražbe nastavio sa *prodajom* suvlasničkog udjela podnositelja zahtjeva na nekretnini. Takve riječi sugeriraju da na dražbi nije došlo do prodaje. Istina je da je kupac još trebao isplatiti kupovninu, što je učinio tek otprilike godinu dana kasnije, ali to ne umanjuje činjenicu da je na dražbi došlo do prodaje.

Nije se složio s većinom sudaca koji tvrde da su domaći sudovi mogli naložiti obustavu postupka na temelju činjenice da je po isplati duga prestala postojati tražbina, pozivajući se na čl. 49. OZ koji nema nikakve veze s obustavom ovršnog postupka, već je njime propisana izvanredna žalba protiv rješenja o ovrsi. S obzirom da podnositelj zahtjeva nikad nije podnio takvu žalbu, taj članak nije relevantan za ovaj predmet. Županijski sud je izričito utvrdio kako činjenica da je ovršenik namirio dug nakon druge dražbe nije razlog za obustavu ovršnog postupka, stoga je nejasno zašto većina dovodi u pitanje ovo tumačenje i mijenja ga sa svojim shvaćanjem domaćeg zakona.

Nadalje, naveo je da većina ukazuje na to da je ovršni postupak, nakon što je podnositelj zahtjeva u potpunosti namirio dug, nastavljen samo da bi se namirili troškovi tog postupka pridajući važnost činjenici da je podnositelj zahtjeva izrazio spremnost platiti te troškove. Međutim, naknada troškova je samo sporedan aspekt ovršnog postupka te je bila dio rješenja o namirenju kupovnine i nije imala nikakve veze s prodajom niti s prijenosom vlasništva.

Zaključno, smatra da većina nije pridala dovoljno pažnje činjenici da je podnositelj zahtjeva većinu duga isplatio otprilike 3,5 godine nakon što je I.M. pokrenuo ovršni postupak i to tek nakon što je njegov udio u nekretnini prodan na drugoj dražbi.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava te ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.